

ANALÜÜS KAALUTUD KESKMISTE JUURDEHINDLUSTE KOHTA RAVIMITE HULGI- JA JAEMÜÜGIL

Sotsiaalministeerium, november 2022

1. Sissejuhatus

Ravimipoliitika peamisteks eesmärkideks on

- tagada ravimite ohutus, efektiivsus ja kvaliteet,
- tagada ravimite geograafiline ja rahaline kättesaadavus ning ratsionaalne kasutamine.

Ravimite geograafiline kättesaadavus sõltub ravimitootjate (müügiloa hoidjate) valmisolekust oma ravimeid Eestis turustada ning hulgi- ja jaemüüjate piisavast arvust ja nende teenuse kvaliteedist. **Ravimite rahaline kättesaadavus** sõltub ravimite hinnast, (ravimeid enam tarvitava) elanikkonna ostujõust ja ravimite riigipoolsest hüvitamisest.

Ravimi hind tarbijale kujuneb järgmiselt: tootja hind (hulgiosuhind) + hulгимüüja juurdehindlus + jaemüüja juurdehindlus + käibemaks. Ravimite rahalise kättesaadavuse tagamiseks rakendatakse hinda mõjutavaid meetmeid kõigil tasanditel:

- a) hinnakokkulepete sõlmimine tootjatega ja piirhindade kehtestamine – meede mõjutab tootja hinda,
- b) hulгимüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) hulгимüügi tasandil,
- c) jaemüügi juurdehindluse piirmäär – meede reguleerib juurdehindlust (hinnalisandit) jaemüügi ehk apteegi tasandil,
- d) ravimite käibemaks on 9%, so madalam tavapärasest kaupade ja teenuste 20%-st käibemaksust.

Seega reguleeritakse Eestis, sarnaselt teiste Euroopa Liidu riikidega, ravimite hinda kõigil tasanditel, mis mõjutavad ravimite lõpphinna kujunemist.

Juurdehindluse piiramine ravimite müügil on põhjendatud, kuna tegemist on elanikkonna eluiga ja elukvaliteeti mõjutava kaubaga ning retseptiravimite eest tasumisel osaleb suures osas riik. Põhiseaduse § 28 kohaselt on igaühel õigus tervise kaitsele, mille sisust tulenevalt on riigil muuhulgas kohustus läbi kohaste normide tagada ravimite kättesaadavus elanikkonnale. Seega on ravimite juurdehindluse piiramise eesmärgiks rahva tervise kaitse.

Vastavalt 1.03.2005. a jõustunud ravimiseaduse § 15 lõikele 2 võtab Vabariigi Valitsus juurdehindluse piirmäärade ja nende rakendamise korra kehtestamisel arvesse ravimite geograafilist ja rahalist kättesaadavust lõpptarbijatele, ravimite turustamisega seotud riske ning kaalutud keskmist juurdehindlust. **Kaalutud keskmine juurdehindlus on ravimiseaduses defineeritud kui eri hinnagruppides müüdavate ravimite protsentuaalsete juurdehindluste keskmine, mis on läbi kaalutud sisseostuhindades arvestatud rahalise käibe proportsiooniga igas hinnagrupis.** Seaduse § 15 lõike 3 punktide 1-3 kohaselt tuleb ravimite hulgi- ja jaemüügil rakendada proportsionaalset ja fikseeritud juurdehindlust, juurdehindluse piirmäär ei tohi olla suurem kui 6,39 eurot ühe pakendi kohta ning juurdehindlus eri hinnagruppide ravimitele peab looma võrdse huvitatuse kõigi ravimite käitlemiseks. Lisaks sätestavad § 15 lõike 3 punktid 4 ja 5, et kaalutud keskmine juurdehindlus peab ravimite hulгимüügil jääma vahemikku 7-10% ning jaemüügil vahemikku 21-25%.

Vabariigi Valitsuse 21.02.2005 määrusega nr 36 „Ravimite hulgi- ja jaemüügi juurdehindluse piirmäärad ning nende rakendamise kord“ kehtestatud juurdehindlusmudel on regressiivne, st mida kõrgema ostuhinnaga on ravimi pakend, seda madalam on lubatud maksimaalne juurdehindlus protsentides (Tabel 1, Tabel 2). Selline juurdehindlusmudel püüab ühtlustada pakendi käitlemisest saadavat tulu – tagada müüjate huvitatus mitte ainult kõrgehinnaliste, aga ka odavamate ravimite turustamise vastu.

Tabel 1. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused hulгимүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 1,6	20%
1,61 – 2,88	15%
2,89 – 6,39	10%
6,4 – 12,78	5%
üle 12,78	3%, maks 6,39 eurot

Tabel 2. Ravimite maksimaalsed juurdehindlused jaemүүгил

Pakendi hinnavaheemik, eurot	Maksimaalne juurdehindlus
kuni 0,64	0,38 eurot
0,65 – 1,28	40% + 0,38 eurot
1,29 – 1,92	35%
1,93 – 2,56	30%
2,57 – 3,20	25%
3,21 – 6,39	20%
6,40 – 44,74	15%, maks 6,39 eurot
üle 44,74	5,11 eurot

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 4 peab hulгимүүги tegevusloa omaja iga aasta 1. märtsiks esitama Sotsiaalministeeriumile koondkäibearuande eelmise aasta jooksul väljastatud retsepti- ja käsимүүгирavimite, välja arvatud veterinaarravimite kohta. Edastatav aruanne peab sisaldama infot järgmiste andmete kohta:

- ravimite **käive pakendites ja sisseostuhindades** (ilma käibemaksuta), grupeerituna hulгимүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse,
- **käive väljamүүгihindades jaemүүгиapteekidele** (ilma käibemaksuta), grupeerituna jaemүүги juurdehindluse aluseks olevatesse hinnagruppidesse.

Tulenevalt ravimiseaduse § 15 lõikest 2 koostab Sotsiaalministeerium kaalutud keskmise juurdehindluse kohta igal aastal analüüsi käesoleva paragrahvi lõikes 4 esitatud andmete alusel. Arvutuslikult, kui absoluutväärtuses rahas suureneb, siis kaalutud keskmine protsendina väheneb.

2. Lähteandmed

Käibearuanded esitatakse eelnevalt kokkulepitud vormil. Kuigi ravimiseaduses ei ole seda täpsustatud, on aruandekohuslastel palutud:

- ravimite sisseostuhindades deklareeritud käibe all pidada silmas samal aastal **soetatud ja edasimүүдud** ravimite summaarset hulгимүүги ostuhinda,
- ravimite väljamүүгikäibe all pidada silmas **tegelikku**, mitte maksimaalset lubatud väljamүүгikäivet,
- eraldi välja tuua nende ravimite hulгимүүги sisseostu käive, mille hind ületas 213,02 eurot (millest alates on juurdehindlus fikseeritud 6,39 euroga);
- ravimi hulгимүүги ostuhinna all silmas pidada ravimi CIP-hinda - koosneb kauba ostuhinnast, pealelaadimise kuludest müüja/saatja laos, veokuludest saatjamaal, ekspordtollist, pealelaadimise kuludest saatjamaa terminalis, rahvusvahelise veo kuludest, mahalaadimise kuludest saajamaa terminalis, veokuludest saajamaal (kuni hulгилаони).

Analüüsis on kasutatud 19-lt ravimite hulгимүүжalt laekunud koondkäibe aruandeid (kokku on tegevusluba 54-l hulгимүүж (humaan- ja veterinaarravimid*) ettevõttel, ülejäänud kas käivet ei oma ja/või ei esitanud aruannet), sh esitatud on kahe suurima hulгимүүжа andmeid, mis moodustab ligikaudu 95% hulгимүүж käibe sisseostuhindadest esitatud andmetel hulгимүүжитurut. Tabelites on võrdlusena kasutatud ka viimase kuue aasta aastate kaalutud keskmiste juurdehindluste andmeid ja ravimite hulgi- ja jaemүүжистатистика andmeid, mida nimetatud ettevõtetelt kogub ravimiseaduse § 26 lõike 9 punkti 1 ning § 31 lõike 6 punkti 3 alusel Ravimiamet.

3. Ravimite käive ja juurdehindlus hulгимүүжил

Järgnevalt on tabelis esitatud Ravimiameti andmed ravimite hulгимүүжikäibe kohta.

Tabel 3. Ravimite 2021. a hulгимүүж käive väljamүүжихindades

	Ravimituru maht hulгимүүжихindades (mln eurot, km-ta)	Pakendites (mln tk)
üldapteek	261,1	28,1
haiglaapteek	116,1	2,1
teised asutused	31,6	0,4
2021 kokku	408,8	30,6

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koguda andmeid ravimite hulгимүүж sisseostuhindade kohta, samas ei ole ministeerium pädevaks asutuseks järelevalve teostamisel hulгимүүж ja apteegiteenuse osutamise, sh ostu ja müügiga seotud andmete õige esitamise üle. Ravimiamet kogub pakendipõhiseid andmeid hulгимүүж väljamүүжихi ning summaarseid andmeid apteekide sisseostu ja väljamүүжихi kohta.

Vaadates Sotsiaalministeeriumile esitatud andmeid ja võrreldes Ravimiameti andmetega on käibe numbrites erisusi. Metoodiliselt on oluline silmas pidada, et kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutab ravimimүүк ka mujale kui lõpptarbijale (hulгимүүжate omavaheline müük, väljavedu EMP liikmesriiki, eksport), samas ei ole see seotud siseriikliku ravivajadusest tuleneva nõudlusega.

Järgnevalt on tabelites 4 ja 5 toodud kokkuvõtte Sotsiaalministeeriumile esitatud andmetest hulгимүүж sisseostukäibe kohta 2016-2021. a. Ülevaate aluseks olevatest andmetest selgus, et 2021. a oli ravimite hulгимүүжитuru käive sisseostuhindades 574 miljonit eurot (vt Tabel 4) ja pakendites ligikaudu 28 miljonit pakendit (vt Tabel 5). Juhime tähelepanu, et ülevaade on koostatud Sotsiaalministeeriumile esitatud 9 hulгимүүжа koondandmete alusel.

Tabel 4. Hulgimüüjate hulgimüügikäive sisseostuhindades ja jaotus hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%	Käive ostuhinnas, eurot	%
kuni 1,6	3 589 025	1	3 455 060	1	3 264 376	1	3 058 914	1	3 237 605	1	2 005 591	0
1,61 - 2,88	13 197 769	4	13 018 803	3	13 875 577	3	14 069 856	3	12 495 757	2	9 071 672	2
2,89 - 6,39	46 004 838	12	59 253 098	15	63 970 959	14	65 014 384	12	60 924 089	11	51 450 104	9
6,4 - 12,78	47 503 334	13	48 228 237	12	50 962 111	11	56 575 364	11	54 282 819	10	45 599 112	8
üle 12,78	178 920 971	48	194 720 905	48	230 776 337	49	264 040 217	50	281 308 270	51	289 975 227	50
üle 213,02	85 667 915	23	86 498 492	21	105 459 537	23	125 391 463	24	135 427 938	25	176 135 986	31
Kokku	374 883 853	100	405 174 596	100	468 308 898	100	528 150 197	100	547 676 478	100	574 237 691	100

Tabel 5. Ravimite hulgimüügi käive pakendites ja jaotus hulgimüügi juurdehindluse aluseks olevatesse hinnavaheemikesse

Pakendi hinnavaheemik, eur	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%	Käive pakendites, tuh tk	%
kuni 1,6	3 627	11	3 478	10	3 408	9	3 049	8	2 860	8	1 746	6
1,61 - 2,88	6 021	18	6 021	18	6 344	18	6 382	17	5 628	16	4 129	15
2,89 - 6,39	14 026	42	14 784	44	15 840	44	16 002	43	14 905	43	12 470	44
6,4 - 12,78	5 367	16	5 462	16	5 777	16	6 376	17	6 162	18	5 136	18
üle 12,78	3 885	12	4 135	12	4 516	13	5 028	14	5 086	15	4 546	16
üle 213,02	94	0,2	95	0,3	97	0,3	112	0,3	288	0,8	153	0,5
Kokku	33 020	100	33 976	100	35 984	100	36 950	100	34 929	100	28 179	100

Ravimite rahaline käive on jätkuvalt suurenenud kallimates hinnagruppides, üle 12,78 eurose sisseostuhinnaga ravimid moodustavad 81% kogu hulgimüügi rahalisest sisseostukäibest (Tabel 4). Vaadates ravimite käivet pakendites (Tabel 5) ilmneb aga rahalisele käibele vastupidine trend, 65% sisse ostetud ravimitest moodustavad kuni 6,39 eurose sisseostuhinnaga pakendid ning 83% moodustavad pakendid, mille sisseostuhind ei ületa 12,78 eurot.

Ravimi pakendi käitlemisega seotud müüja kulutused (nt ladustamisele, transportimisele) ei sõltu pakendi sisseostuhinnast, vaid selle suurusest, säilitustingimustest jms. Seda on oluline silmas pidada, püüdmaks leida vastust küsimusele, mida soovitakse keskmise juurdehindluse reguleerimisega saavutada.

Rahalise käibega kaalutud keskmine juurdehindlus koos rahalise müügikäibega annab informatsiooni ravimite juurdehindlusest saadava tulu kohta müügiettevõtte seisukohalt. Nimetatud keskmist juurdehindlust võib aga kõrvutada pakendite käibega kaalutud keskmise juurdehindlusega, mis iseloomustab keskmist hinnalisandit ravimi tarbija seisukohalt ehk näitab, kui palju tulu teenitakse kõige sagedamini müüdü pakendi kohta. Järgnevalt on toodud sisseostuhindade ja pakendite käibe jaotuse alusel leitud kaalutud keskmised juurdehindlused 2015-2020. a. Olemasolevate andmete järgi oli 2020. a ravimite hulgimüügi keskmine juurdehindlus 3,28% rahalise käibe ning 9,26% pakendite käibega kaalutuna (Tabelid 6 ja 7).

Tabel 6. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur sisseostuhindades ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahemik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Sisseostuhindad es käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	1%	0,19	1%	0,17	1%	0,14	1%	0,12	1%	0,12	0%	0,07
1,61 - 2,88	15%	4%	0,53	3%	0,48	3%	0,44	3%	0,40	2%	0,34	2%	0,24
2,89 - 6,39	10%	12%	1,23	15%	1,46	14%	1,37	12%	1,23	11%	1,11	9%	0,90
6,4 - 12,78	5%	13%	0,63	12%	0,60	11%	0,54	11%	0,54	10%	0,50	8%	0,40
üle 12,78	3%	48%	1,43	48%	1,44	49%	1,48	50%	1,50	51%	1,54	50%	1,51
üle 213,02		23%	0,16	21%	0,15	23%	0,13	24%	0,14	25%	0,34	31%	0,17
Kokku		100%	4,17%	100%	4,30%	100%	4,11%	100%	3,92%	100%	3,95%	100%	3,28%

Tabel 7. Ravimite hulгимüügi käibe struktuur pakendites ja sellega kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahemik, eur	Maksimaalne juurdehindlus	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
		Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine	Pakendites käibe jaotus	Kaalutud keskmine
kuni 1,6	20%	11%	2,20	10%	2,05	9%	1,89	8%	1,65	8%	1,64	6%	1,24
1,61 - 2,88	15%	18%	2,74	18%	2,66	18%	2,64	17%	2,59	16%	2,42	15%	2,20
2,89 - 6,39	10%	42%	4,25	44%	4,35	44%	4,40	43%	4,33	43%	4,27	44%	4,43
6,4 - 12,78	5%	16%	0,81	16%	0,80	16%	0,80	17%	0,86	18%	0,88	18%	0,91
üle 12,78	3%	12%	0,35	12%	0,37	13%	0,38	14%	0,41	15%	0,50	16%	0,48
üle 213,02		0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,3%	0,00	0,8%	0,00	0,5%	0,00
Kokku		100%	10,35%	100%	10,23%	100%	10,12%	100%	9,84%	100%	9,64%	100%	9,26%

Tuletades sisseostukäibe ja kaalutud keskmise juurdehindluse abil hulгимüügi juurdehindlustulu eurodes ning jagades saadud arvu pakendite käibega selgub, et 2021. a oli ühe hulгимüügis käideldud pakendi keskmine juurdehindlus 0,67 eurot.

4. Ravimite käive ja juurdehindlus jaemüügi

Tabelites 8 ja 9 on esitatud Sotsiaalministeeriumile hulгимüüjate poolt edastatud andmed ravimite jaemüügi rahalise käibe kohta eurodes ja pakendites ning nende andmete alusel leitud kaalutud keskmise juurdehindluse kohta.

Tabel 8. Üldapteekide ravimimüügi käibed ostuhindades ja kaalutud keskmine juurdehindlus

Pakendi hinnavahemik, eur	2016		2017		2018		2019		2020		2021		Kaalutud kesk. juurdehindlus (%)					
	eur	%	eur	%	eur	%	eur	%	eur	%	eur	%						
kuni 0,64	193 021	0	0,07	191 255	0	0,06	196 585	0	0,06	180 140	0	0,05	91 507	0	0,03	13 764	0	0,00
0,65 - 1,28	774 428	1	0,35	652 837	1	0,28	574 398	0	0,23	617 399	0	0,22	562 749	0	0,19	481 737	0	0,16
1,29 - 1,92	2 040 433	1	0,40	2 206 235	1	0,42	1 839 651	1	0,32	1 764 402	1	0,29	2 386 080	1	0,37	1 963 328	1	0,29
1,93 - 2,56	3 910 025	2	0,65	3 821 408	2	0,62	4 011 282	2	0,59	4 328 446	2	0,60	4 033 145	2	0,54	4 018 320	2	0,51
2,57 - 3,2	7 139 342	4	0,99	6 804 745	4	0,93	6 856 500	4	0,85	6 558 871	3	0,76	5 839 847	3	0,65	5 332 647	2	0,56
3,21 - 6,39	37 756 796	21	4,19	39 570 605	21	4,31	42 881 464	21	4,24	43 913 763	20	4,06	42 937 451	19	3,83	44 530 458	19	3,76
6,4 - 44,74	70 267 724	39	5,84	71 810 026	39	5,86	76 638 881	38	5,68	81 895 061	38	5,64	87 358 142	39	5,85	85 321 229	36	5,40
üle 44,74	58 268 929	32	1,18	58 776 587	32	1,26	69 391 589	34	1,47	77 062 626	36	1,53	80 485 877	36	1,39	95 510 366	40	1,76
kokku	180 350 697	100	13,67	183 833 698	100	13,75	202 390 350	100	13,44	216 320 663	100	13,19	224 079 478	100	12,88	237 171 849	100	12,45

Tabel 9. Ravimite jaemüügi käibed pakendites

Pakendi hinna vahemik, eur	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%	Käive pakendites tuhat tk	%
kuni 0,64	317	1	310	2	317	1	289	1	150	1	28	0
0,65 - 1,28	838	4	688	3	597	3	614	3	542	2	473	2
1,29 - 1,92	1 287	6	1 406	6	1 199	5	1 129	5	1 518	6	1 250	5
1,93 - 2,56	1 815	8	1 783	8	1 882	8	2 020	8	1 882	8	1 879	8
2,57 - 3,2	2 529	12	2 411	11	2 426	10	2 318	10	2 052	9	1 894	8
3,21 - 6,39	8 986	41	9 448	42	10 234	43	10 472	43	10 246	43	10 652	44
6,4 - 44,74	5 719	26	5 910	26	6 337	27	6 732	27	7 024	29	7 234	30
üle 44,74	417	2	453	2	581	3	644	3	608	3	817	3
kokku	21 908	100	22 409	100	23 573	100	24 232	100	24 022	100	24 227	100

2021. a oli ravimite jaemüügi kaalutud keskmine juurdehindlus rahalise käibe järgi arvatuna **12,45%** (Tabel 8). Sarnaselt hulгимүүgiga on märgatav rahalise käibe nihkumine kallimatesse hinnagrupidesse, mis tingib kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemise. 67% jaemüügis käibivatest pakenditest on sisseostuhinnaga alla 6,39 eurot. Enim on müük koondunud vahemikku 3,21-6,39 eurot, millise hinnaga pakendid moodustasid 44% käideldud pakenditest (Tabel 9). Madalamates hinnagrupidest on käibed väga väikesed, mistõttu oleks seal mõistlik juurdehindluse vahemike arvu vähendada.

5. Ravimite käibe ja struktuuri muutus ajas

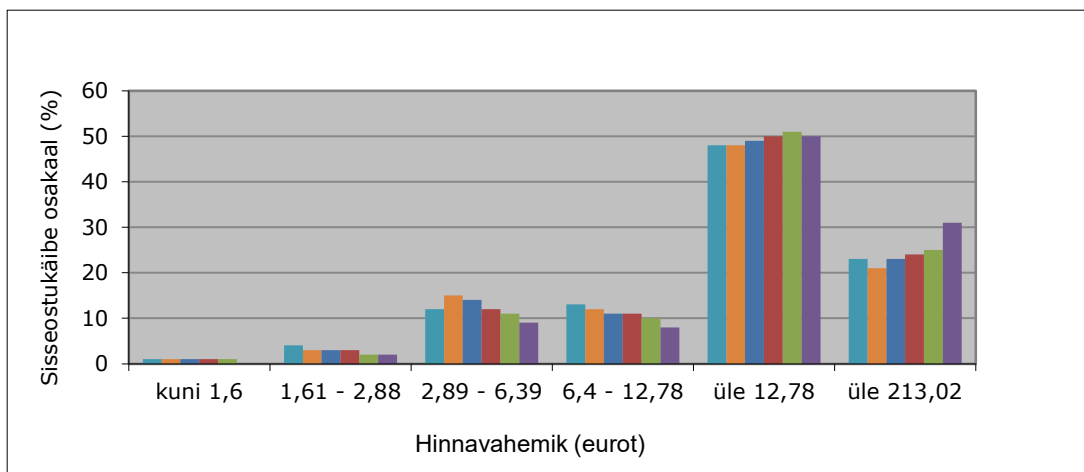
Viimastel aastatel on Raviameti andmetel ravimite käibe nii pakendites kui ka rahas võrreldes eelmiste aastatega igal aastal suurenenud.

Tabel 10. Ravimituru maht hulгимүүgi väljamüügihindades ja kasv (Raviameti andmetel).

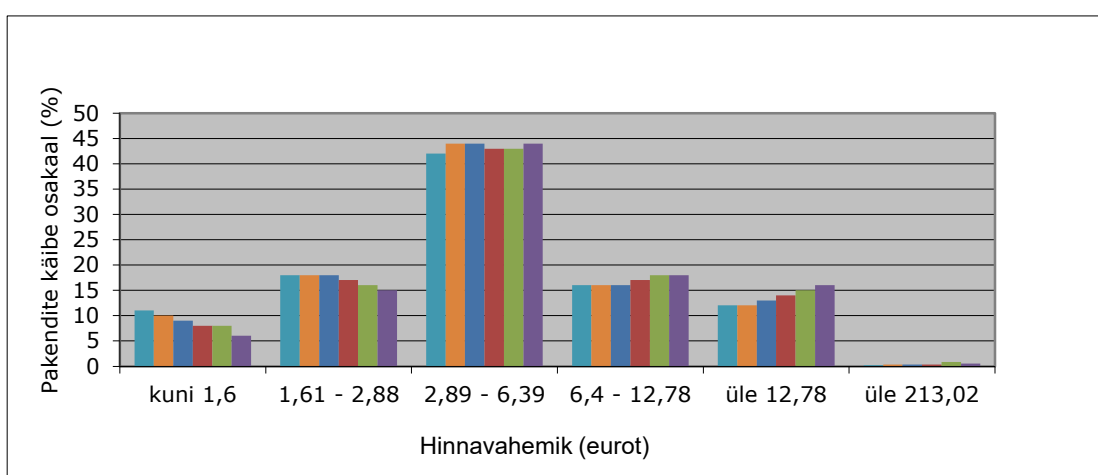
Aasta	Käive pakendites	Muutus, %	Käive, eurot	Muutus, %
2016	29 008 834	2,6%	289 888 027	9,3%
2017	29 389 175	1,3%	300 959 558	3,8%
2018	30 541 313	3,9%	325 419 865	8,1%
2019	30 619 757	0,3%	344 360 773	5,8%
2020	30 339 141	-0,9%	358 646 752	4,2%
2021	30 615 398	0,9%	408 778 873	14,0%

Üldine ravimistatistika: <https://www.raviamet.ee/ravimistatistika>

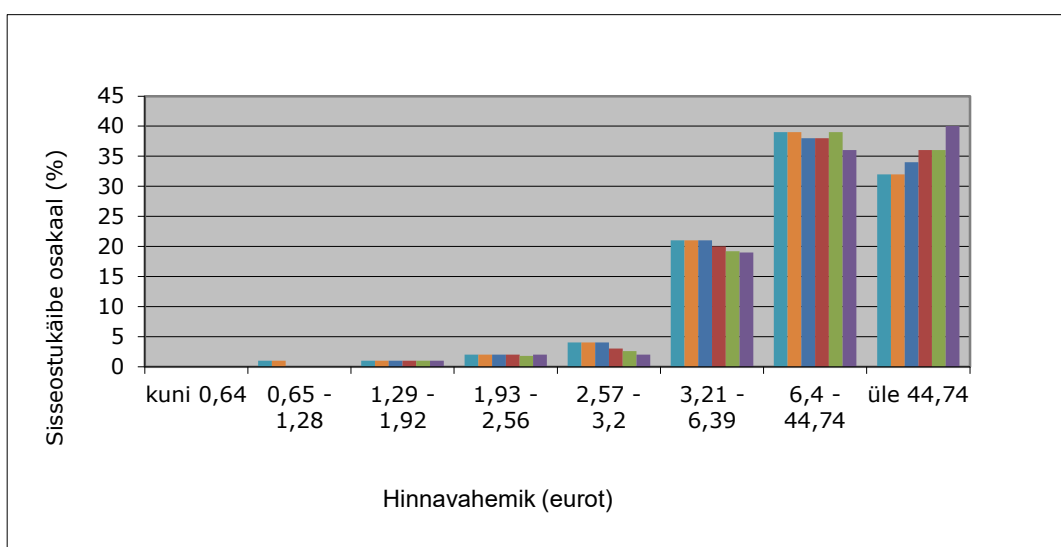
Järgnevalt on esitatud ravimite käibe struktuuri muutused aastatel 2016-2021.a illustratiivselt (Joonised 3-6)

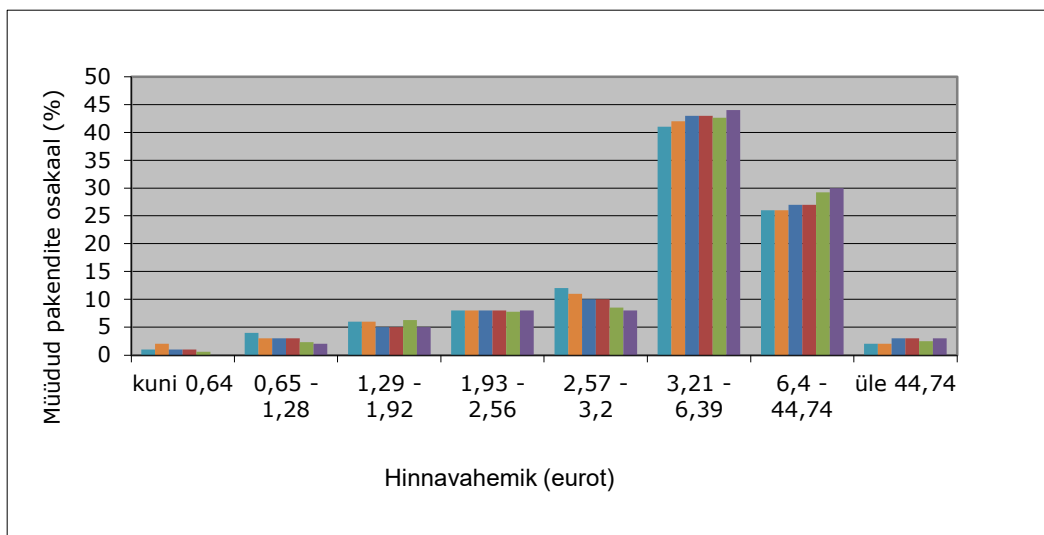
Joonis 3. Ravimite hulgemüügi rahalise sisseostukäibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2016-2021)

Joonis 4. Ravimite hulgemüügi pakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2016-2021)

Joonis 5. Ravimite jaemüügi rahalise käibe osakaal hinnavaheemike kaupa (2016-2021)

Joonis 6. Jaemüügis müüdnud ravimipakendite osakaal hinnavaheemike kaupa (2016-2021)

6. Ravimite juurdehindlusprotsendi muutus ajas ja seos müügituluga

Järgnevalt on esitatud kaalutud keskmise juurdehindluse protsenti ja juurdehindlusest saadava tulu muutust ajas. Lisaks on saadud Ravimiametile esitatud apteegistatistikast keskmine juurdehindlus ravimite jaemüügil. Üldine statistika: <https://www.ravimiamet.ee/apteegistatistika>.

Tabel 11. Maksimaalne ja tegelik kaalutud keskmine juurehindlus hulgimüügis ja jaemüügil

Aasta	Keskmine juurdehindlus hulgimüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, %	Keskmine juurdehindlus jaemüügis, % (Ravimiameti andmetel)
2016	4,2	13,7	14,1
2017	4,3	13,7	13,9
2018	4,1	13,4	13,5
2019	3,9	13,2	13,4
2020	3,9	12,9	12,8
2021	3,3	12,5	12,3

Ravimite hulgimüügil on keskmine juurdehindlus madalam maksimaalsest lubatud juurdehindlusest. Selle üheks võimalikuks põhjuseks on **hulgimüüjate omavaheline ravimimüük**, mispuhul jaguneb (ühekordne) maksimaalne lubatud juurdehindlus mitme hulgimüüja vahel. Samuti rakendatakse ravimite sisseostu järgselt **tootjate poolseid allahindlusi**.

Jaemüügil võib realselt rakendatud juurdehindlus olla suurem kui hulgimüügiandmete alusel eeldatav juurdehindluse piirmäär lubab - selle põhjuseks on tõenäoliselt **hulgimüügis tehtud allahindlused**, millest tulenevalt satub kõrgema hinnaga hulgimüüki sisse ostetud ravim allahindluse järgselt madalamasse juurdehindluse vahemikku, mis lubab jaemüügil rakendada kõrgemat juurdehindluse protsenti.

Kuna **juurdehindlusest saadavat tulu ei näita kaalutud keskmine juurdehindlusprotsent**, on eraldivõetuna allpool (Tabelid 12-13) vaadeldud **ravimite juurdehindlusest saadud tulu**

aastatel 2016-2021. Tulu leidmisel on korrutatud (Ravimiametile esitatud/lt saadud väljamüügikäivetest tuletatud) sisseostukäibed ja sellega kaalutud keskmised juurdehindlusprotsendid.

Tabel 12. Ravimite hulгимүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Käive hulгимүүgi sisseostu hindades, mln eurot (arvutatav)	Muutuse % aastas	Hulгимүүgi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Hulгимүүgi juurdehindlus, mln eurot
2016	278	10,0%	4,2%	12
2017	289	3,7%	4,3%	12
2018	312	8,2%	4,1%	13
2019	331	6,0%	3,9%	13
2020	346	4,4%	3,9%	13
2021	396	14,6%	3,3%	13

Tabel 13. Ravimite jaemүүgi juurdehindlustulu muutus

Aasta	Ravimituru maht hulгимүүgi väljamүүgi hindades, mln eurot (Ravimiameti andmetel)	Muutuse % aastas	Jaemүүgi juurdehindluse kaalutud keskmine, % (SOM andmetel)	Jaemүүgi juurdehindlus, mln eurot
2016	290	9,4%	13,7%	40
2017	301	3,8%	13,8%	41
2018	325	8,0%	13,4%	44
2019	344	5,8%	13,2%	45
2020	359	4,4%	12,9%	46
2021	409	13,9%	12,5%	51

7. Kokkuvõte

Käesolev ülevaade näitab, et 2021. a oli ravimiseaduses toodud metoodika järgi leitud kaalutud keskmine juurdehindlus hulгимүүgis 3,3% ja jaemүүgis 12,5%.

Oluline on rõhutada, et keskmine juurdehindluse protsent ei ole „eesmärk omaette”: ravimite hulgi- ja jaemүүjate juurdehindluse reguleerimise, nagu ka ravimite tootjatele rakendatavate meetmete eesmärgiks on hoida ravimite hinnad nii madalana kui võimalik, et tagada tervisesüsteemi jätkusuutlikkus ning minimeerida patsiendi omaosaluskoormust, ja nii kõrgena kui vajalik selleks, et tootjad ja müüjad oleksid motiveeritud Eestis ravimeid turustama.

Andmete kogumisel, võrdlemisel ja analüüsimisel on ilmnenu **järgmised probleemkohad ja metoodilised puudused, seoses kaalutud keskmiste juurdehindluste arvestamisega:**

- **Kaalutud keskmine juurdehindlus omab seost käideldud ravimite hinnaga, aga mitte käitlemisest saadava tuluga.** Kaalutud keskmise juurdehindluse vähenemine näitab, et suhteliselt rohkem (võrreldes eelneva perioodiga) on müüdnud kallimaid ravimeid, kuid ei näita, et juurdehindlusest saadav tulu oleks vähenenud.

- Ravimiseaduses ega selle rakendusaktides ei ole defineeritud „sisseostuhind“ ega „pakend“, millele ettevõtja võib juurdehindluse lisada ning mille kohta tuleb Sotsiaalministeeriumile andmeid edastada. Samuti **ei ole ükski asutus volitatud teostama järelevalvet hulгимүүги sisseostuandmete õigsuse üle. Seetõttu puudub kindlus analüüsi aluseks olevate andmete kvaliteedis.**
- Nii hulgi- kui ka jaemüüjate keskmist juurdehindlust tuleb kalkuleerida hulгимүүги sisseostuandmete alusel, mis **ei anna aga reaalselt ülevaadet käideldud ravimite hindadest.** Hindade rahvusvahelise refereerimise ja paralleelkaubanduse tõttu võivad ravimite hulgiostuhinnad olla erinevad, kuid nende siseriiklikul turustamisel tehakse allahindlusi.
- **Kaalutud keskmist juurdehindlust mõjutavad ka müüjate omavaheline ravimimüük ja väljavedu EMP liikmesriiki ning eksport.** Ravimite müügil ühelt hulгимүүгilt teisele tuleb maksimaalselt lubatud juurdehindlust jagada, mõlemad hulгимүүjad deklareerivad ravimite sisseostu ning vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäive kordistub. Ka ravimite väljavedu ning eksport suurendavad vastavatesse hinnagruppidesse jäävate ravimite sisseostukäivet.
- Tulenevalt eelnevast võib järeldada, et **kaalutud keskmine juurdehindlus ei ole sobiv mõõdik ravimimüügi tulususe/jätkusuutlikkuse hindamiseks.** Pigem võiks tugineda nt ravimite hulgi- ja jaemüügi kulumudelitele, millest ilmneks seos kehtestatud nõuete ning nende täitmiseks vajalike ja põhjendatud kulutuste vahel. Samuti võib paralleeli tuua tervishoiuteenuse osutajatega, kes esitavad vastavalt sotsiaalministri 07.12.2012 määrusele nr 51 „Tervishoiustatistika ja tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ning esitamise kord“ aruandeid oma majandustegevuse kohta.
- **Ravimite juurdehindlusvahemikke tuleks kaasajastada** – madalamaid hinnagruppe kokku võtta ja kõrgemaid hinnagruppe enam diferentseerida.
- Andmete esitamise ja kogumisega seotud koormuse vähendamiseks ja **järelevalve tõhustamiseks tuleks kogu ravimialane aruandlus koondada ühe andmesaaja kätte.**